

Paul Chinezu

De la Wikipedia, enciclopedia liberă

Paul Chinezul, uneori *Pavel Chinezul*, menționat în documentele vremii *Paulo de Kynys - Comes Temesiensis*, în maghiară *Kinizsi Pál*, (n. 1432 - d. 1494) a fost un general (de origine sirba), în armata regelui Ungariei, Matia Corvin, și comite de Timișoara. Numele "Chinezul" poate să fie derivat prin etimologie populară din titlul de cneaz (cuvint de origine slavona), probabil deținut de tatăl său (în maghiară cneaz devine kenéz), de unde s-a ajuns la chinezul, înapoi, în română). Traducerea exactă a numelui său ar fi aceea de *Paul Cneazul* sau, în genitiv, *Paul al Cneazului* (Pál Kinizsi) [dar alte legende contrazic acestea, susținind ca tatăl său ar fi fost morar].

Cuprins

- 1 Origine
- 2 Cariera militară
- 3 Monumente dedicate lui Paul Chinezul
- 4 Paul Chinezul în cultura contemporană
- 5 Vezi și
- 6 Bibliografie
- 7 Legături externe

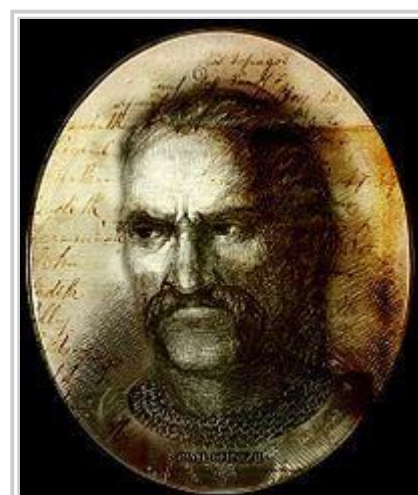

Paul Chinezu

Origine

Pavel Chinezul s-a născut în jurul anului 1432, asupra locului nașterii sale circulând o mulțime de variante. Mai mulți istorici au susținut că era născut în Banat, dar problema originii sale nu e clarificată pe deplin. Legenda atribuie denumirea comunei Satchinez de numele lui Pavel Chinezul, ar fi locuit acolo. Tradiția locală (neconfirmată prin sapturi) spune că aici s-ar fi aflat și o cetate a acestuia, pe locul unde astăzi se mai află o movilă numită „Gomila”, și că nu departe de fosta cetate ar fi existat moara lui Pavel Chinezul, în locul care se numește „Cotul Morii”.

Љубомир Степанов in lucrarea Срби у Кнезу Sustine ca familia era de origine sirba, si aveau numele Brankovici. Dupa alte legende, se mai spune ca turcii i-au ars casa, i-au jefuit gospodăria. Pavel a copilărit muncind din greu și a devenit extrem de voinic. S-a făcut morar ; i-a mers vestea că avea atâta putere, încât ridica piatra de moară cu ușurință. Pentru primele trei decenii ale vieții sale lipsesc mărturiile documentare, numele său fiind amintit cu prilejul unei întâlniri avute cu tânărul rege Matia, pe la începutul domniei acestuia. În anul 1480 s-a căsătorit cu Benigna, fiica tovarășului său de arme Blasius Magyar (Balázs Magyar).

Portretul lui Pavel Chinezul, autor: Aurelian Scorobete Troi

Cariera militară

La început simplu oștean în oastea regală, Pavel Chinezul a ajuns un adevărat maestru în mânuirea armelor, tradiția consemnând mai multe fapte de bravură ale acestuia în numeroasele lupte purtate de regele Matia Corvin. Prima atestare documentară referitoare la participarea lui Pavel Chinezul la campaniile regale și numirea sa, pentru o scurtă perioadă, în funcția de comite de Maramureș datează din 1467, după care a dobândit și un statut social înfloritor, fiind răsplătit cu generozitate de rege pentru faptele sale de arme.

În 1478, Pavel Chinezul a fost numit comite de Timiș și căpitan general al armatei regatului Ungariei, atât ca urmare a dorinței acestuia de a lupta împotriva turcilor, cât și pentru a întări sistemul defensiv dunărean, tot mai slăbit în urma atacurilor otomane din ce în ce mai dese. În cei 16 ani în care a ocupat această funcție, s-a consolidat atât potențialul economic al Banatului, cât și importanța militară a regiunii.

Un eveniment celebru și glorios în cariera sa este bătălia din anul 1479 de la *Câmpul Pâinii*, de lângă Orăștie, unde Pavel Chinezul, aflat în fruntea trupelor bănățene, a reputat o victorie decisivă împotriva turcilor.

O armată turcească intră în Transilvania pe 9 octombrie, pe lângă Călnic, condusă de beii Ali Kodsha și Skender (Ali Michaloglu și Skander după alte surse). Numărul forțelor otomane era în jur de 20.000 soldați. Armata turcească era însoțită de un corp de infanterie din Țara Românească, numărând 1-2.000 de infanteriști conduși de Basarab cel Tânăr-Țepeluș. La 13 octombrie Ali Kodsha își așază tabăra pe Câmpul Pâinii, undeva între Șibot și Orăștie. Armata transilvăneană era condusă de István Báthory, Pavel Chinezul, despotul sârb Vuk Branković, și Basarab Laiotă cel Bătrân, fiind apreciată la 12.000 până la 15.000 oameni. Bătălia principală a avut loc într-o locație aflată între Șibot și Orăștie. Pierderile turcești au fost foarte mari, câteva mii de turci au murit împreună cu o mie de soldați munteni. Cei câțiva turci care au reușit să fugă s-au refugiat în munți unde au fost omorâți de populația locală. O legendă populară spune că după luptă, s-a încins între soldații creștini un ospăț mare, la care Pavel a jucat bătuta, ținând la fiecare subțioară câte un turc, iar pe al treilea în dinți.

În amintirea victoriei împotriva turcilor, Ștefan Bathory a ridicat o capelă lângă comuna Aurel Vlaicu.

În 1482 papa Sixt al IV-lea i-a recunoscut meritele pentru ctitorirea bisericii din localitatea Nagyvázsony, Ungaria, pe care o primise ca donație încă din 1472, acordându-i iertarea tuturor păcatelor. Tot aici a ridicat și un castel, localitatea devenind una din reședințele sale preferate, alături de Timișoara.

A câștigat mai multe bătălii împotriva turcilor, care au adus Banatului o perioadă de liniște. În urma unor incursiuni ulterioare ale turcilor din ultimii ani ai vieții sale, sunt cunoscute torturile cumplite la care prizonierii musulmani au fost supuși în pivnițele castelului din Timișoara, care au stârnit groaza în rândul turcilor.

S-a stins din viață în anul 1494 la 24 noiembrie, în timpul unei campanii pe râul Sava, când a fost nevoit să se oprească la castelul Sf. Clement în urma rănilor suferite în timpul asediului cetății Szendrő-Smederevo în Serbia de azi. Corpul neînsuflețit a fost transportat la posesiunea sa de la Nagyvázsony și înmormântat în mănăstirea pe care a ctitorit-o. În anul 1708 mormântul i-a fost profanat, sustrăgându-i-se armura,coiful și paloșa,obiecte ce aveau să reapară mai târziu ,ele fiind adăpostite în prezent la Muzeul Național al Ungariei.

Bustul lui Paul Chinezul în gara Șibot, Alba (1929)

Nagyvázsony - Castelul lui Paul Chinezul

Nagyvázsony - Mănăstirea Paulită

Monumente dedicate lui Paul Chinezul

- Statuia de bronz din realizată de János Fadrusz, a doua statuie din stânga a ansamblului Monumental Matia Corvin din Cluj.
- Monumentul din comuna Șibot, unde se află Câmpul Pâinii.
- Statuia ecvestră din fața cetății Nagyvázsony

Paul Chinezul în cultura contemporană

În 1974 formația Phoenix din Timișoara înregistrează discul *Mugur de fluier* care conține și o piesă - Index de piese#P (<http://ro.wikipedia.org/wiki/Phoenix>) ce-l are ca personaj principal pe Pavel Chinezul.

De dată mai recentă, trebuie amintită și trupa Noi din Banat (www.noidinbanat.ro), tot din Timișoara, care pe albumul său "Tempo Poli" a dedicat o piesă personalității lui Pavel Chinezul.

Vezi și

- Istoria Timișoarei
- Cneaz

Bibliografie

- Ioan Hațegan, *Pavel Chinezu*, 1994, Helicon Timișoara, ISBN 973-9159-83-4
- Puky Andor: *A Kinizsi család Abauj- és Bihar-megyében*, Turul, 1891.
- Németh Gábor: *Adatok Nagy-Vázsony történetéből*, Veszprém, 1901.
- Rácz Béla: *Kinizsi Pál*, Veszprém, 1940.
- Éri István: *A nagyvázsonyi Kinizsi Vár*, Veszprém, 1957.
- Zákonyi Ferenc: *Nagyvázsony*, Győr, 1977.
- Vázsonyi Varga Béla: *Kinizsi Pál* Veszprém, 1988.
- Tatay Sándor: *Kinizsi Pál* (Ifjúsági r.) Budapest.

Legături externe

- *Oameni uitați* - Pavel Chinezu, crudul comandant de oști (<http://www.evz.ro/detalii/stiri/oameni-uitati-615071.html>), 27 aprilie 2006, *Evenimentul zilei*

Adus de la http://ro.wikipedia.org/w/index.php?title=Paul_Chinezu&oldid=7900659

Categorii: Istoria Timișoarei | Istoria Banatului | Nașteri în 1432 | Decese în 1494

- Ultima modificare efectuată la 17:29, 24 iunie 2013.
- Acest text este disponibil sub licența Creative Commons cu atribuire și distribuire în condiții identice; pot exista și clauze suplimentare. Vedeți detalii la Termenii de utilizare.